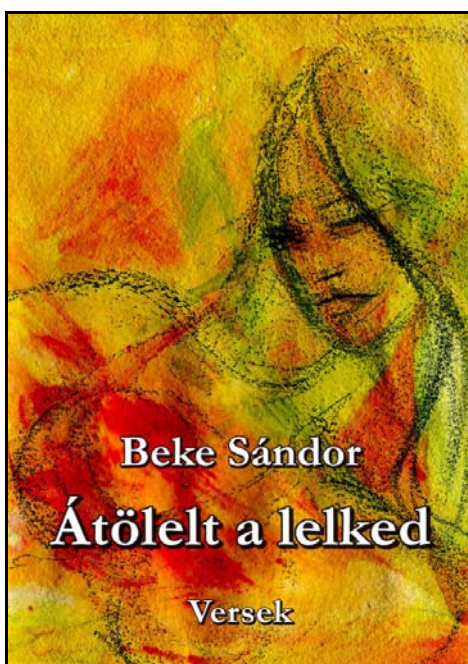

Brauch Magda

Átölelt a lelked

A 2010-es év elején jelent meg Beke Sándor *Átölelt a lelked* című verseskötete, mely az utóbbi három — helyesebben szólva két és negyed — év költői terméséből közöl válogatást. Nem véletlen tehát, hogy a költő a jelen korunkban nevezi luxuscikknek a verset, hiszen százféle gonddal-bajjal küzdő világunkban valóban kevesen áldoznak időt és figyelmet (legkevésbé aprópénzt) a szépirodalom vagy egyáltalán a művészetek élvezetére. Pedig egy vers — ha valóban az — tömörítve tudja kifejezni az élet leglényegesebb kérdéseit.

Beke Sándor új verseskötete a szó szoros értelmében luxuscikk, annál is inkább, mert verseiben a lélek a „kulcsszó”, a lelkek találkozása a kulcsprobléma, nem csak embertársaihoz szóló darabjaiban (*Lakbely, Találkozás, Megbeszélés* stb.), hanem a természetben található bármilyen élőlényel közösséget vállal (*A vadon szeme, Aranymag, A sárga lepke, Lebulló falevél*), sőt a verseiben megszemélyesített élettelen dolgokhoz is „lélekkal” közeledik (*Hessegetés, Téli hullámok*). Természetesen elsősorban embertársai felé keresi a „lélektől lélekig” vezető utat, mivel ez jelentősebb a testi közelségnél is: „csak akkor találkoztunk, / amikor az ajtó között / átölelt a lelked” — írja *Találkozás* című

versében, melyben föllehet a kötet címadó sora. *Mesterségek* című, nagyobb lélegzetű költeményében hajszálpontosan — éleslátással és sok szeretettel — határozza meg a különféle fizikai és szellemi tevékenységének lényegét (bár a semmittevő embert nem tudja becsülni). Saját lelkének titkait is kutatja: „Pihenek. / Egyedül sétálok / a lélek kertjében. (...) Elkövetett / tévedéseimet / számolom...” (*Aritmetika*).

Költői érzékenységgel, humanista látásmóddal közelíti meg az egyszerű embereket, akikkel lelki közösséget vállal. Ilyen versei *A költő és a kiszolgálólány* vagy *A zebra. Megíratlan vers a noteszből* című — Radnóti Miklós 100. születésnapjára írott — versében emberi és költői lélekkel érti meg a mártírköltő emberi és költői nagyságát.

Gyermekkorára, nagyszüleire emlékező verseiben (*Por, Ünnepi színpad*) vagy szerelmes vallomásaiban (*Álmod ágyán, Ébrenlét*) vagy a szülőföld szeretetéről szóló darabjaiban (*Honvágy, Orbán Balázs kopjafája*) is költői lélek lakozik. Korábbi „istenes” verseinek is megtaláljuk itt a folytatását: *Esdeklő ima, Az esti ima*.

Költői hitvallását hirdető műveiben (*Meghatározás, Kényszer-rím, Elmélkedés*) egészséges öntudattal méri fel pályafutását, határozza meg költészetének lényegét:

„A költő szertelen világában
isteni pontossággal
működik az összhang
láthatatlan képlete,
a nyelv s a ritmus játéka,
a rend dinamikája.”

(*Meghatározás*)

A jó és a rossz szüntelen küzdelmét szemléltetik mélyértelmű, ambivalens jelentésű filozófiai versei, elsősorban *A hóember*, de a rövidebb lélegzetű *Mese a papírhajóról, Az utolsó nap, Istennel* címűek is. Ezekhez hasonlóan rövid szurrealista látomások az *Estebéd, Álom nyármelegben, Napozás, A hullámleány, Göncöl lovai, Éjszaka, Virrad, Simogatás*, vagy jelképen alakuló képverse, *Az esőernyő*.

A kötet mintegy félszáz darabja tematikailag részben különbözik, részben összefügg egymással, de a költemények hangulatkeltő erő és üzenetközvetítő funkció szempontjából egységes egésznek alkotnak. Valódi luxuscikkek, az érzékeny lelkű, csak jó verseket kedvelő olvasókhoz szólnak.

Randevú

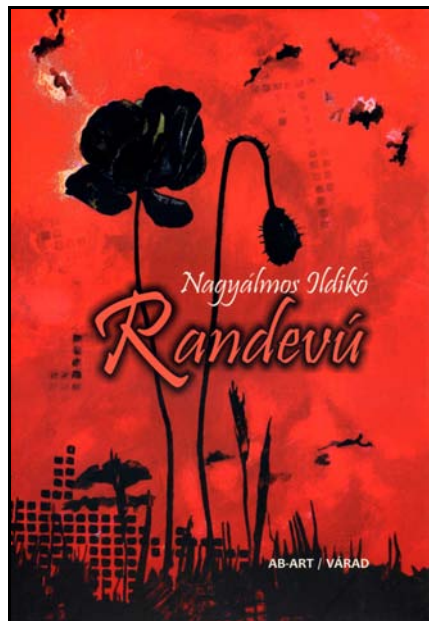
Változatok egy témára

„Hordozhatnálak magamban,
most és mindörökké”
Ősz (első felvonás)

Feltételes mód. Ez jellemzi Nagyálmos Ildikó legújabb kötetének (*Randevú*. Ab-Art/Várad, 2010) darabjait, és az ebből eredő bizonytalanság rányomja bélyegét a kötetet alkotó érzelemgazdag lírai anyagra. Hol a másik felet, hol meg önmagát hibáztatja azért a felemás helyzetért, ami egy nagy érzelmelmúlásával, a kiábrándulással jár: „Egyél, igyál, ha épp találsz / magadnak annyi étket, / ne keresd soha másokban, / csak magadban a vétke” (*Nyomok*).

A múltfélben lévő szerelem mindig fájdalmas, hiába keresnénk silány „szerelem-pótlékokat” (*Sirály-versek*), még a tavasz érkezése is „olcsó vigasz”. A költői éleslátás bizonyítékai azok a versek, amelyekben őszintén megvallja, hogy bele kell törődnie a magányba: „Nem vagy. Nem leszel. / Elsüllyedek a tájban” (*Utolsó ima*).

Erről szól a kötet egyik legszebb lírai vallomása, a *Körforgás*, mely nemcsak a test, hanem a lélek eltávolodását is érzékelteti, és ez utóbbi tűnik nagyobb veszteségnek: „Azt mondtad, helyem van, mikor megtalállak, / végigjártam szerre mindkét szívkamrádat, / sajkával eveztem nyálkás vérerekben, / most itt vagyok, látod, lelked hol keressem?”

Nagyálmos Ildikó kötetének versei általában „erre a szólamra” írt változatok (*Dimenziók, Szürrealizmus, Zubanó repülés* stb.) Változatos költői képekben fejezi ki az ismétlődő érzelmeket: „Több voltál, ó, nekem, / nem csak másik énem. / Alteregóm lettél. / Markolat a késen. / Szándék voltál olykor, / akarat is bennem, / nyom a sziklafalban, / kín a feszületben” (*Szürrealizmus*).

Az eltávolodás, a hiányérzet okán néha még az egykor meglévő, élő érzelmeket is kétségbe vonja: „Semmikor sem voltam tiéd, / hiába osztom, szorozom” (*Mondanám...*).

Más darabjaiban szinte kegyetlenséggel számol le ezzel a kapcsolattal, melynek jövője amúgy is kilátástalan: „Légből várat nem építhetek, / nem kopogsz, én nem merészelem, / nincs már szív és nincs már értelem, / magamon s rajtad nem segíthetek” (*Kiúttalan*).

Miután a szerző — a versek tanúsága szerint — valóban leszámolt az egykor minden gondolatát betöltő, az életét meghatározó érzelemmel, arra törekszik, hogy ne másban — önmagában találja meg a vigaszt, tudatosan, „bátran” vállalja a magányt: „Tanulni kell egyedül maradni, / megtalálni a végtelent, / Önmagadban ráakadni végleg, / ki soha nem ölel, de szeret” (*Tanulni kell. A téli fákat*).

Még öntudatosabbak és vigasztalóbbak a következő sorok: „... bár bevéve várom, az ellenségtől messze, / magamat megtaláltam, s még nincsen minden veszve” (*Csata után*).

Bár lezártnak tekinti a kapcsolatot, igyekszik azt is elképzelni, hogy eljön egyszer a visszafizetés ideje is: „és nem vagy nagy, ím beleférsz e versbe, / s mi összetart, csupán a keret, / ne mondj semmit, ha egyszer rám találsz, / örülök, hogy levethetelek” (*Az önelégültségről*).

Az igazi vigaszt, sőt, a győzelmet önmaga, de a másik fél fölött is azonban nem a bosszú, hanem a költői öntudat hordozza magában.

Ennek fényes bizonyítéka az alábbi négysoros vers: „Alkoss, emeld magasra a falat, / törj követ, szeress, légy szabad! / Mulandó vagy, és amit csinálsz, / megmarad. Ember vagy. Vigyázz!” (*Tökéletlenség*).

Változatos hangú és hangulatú versek általában ugyanarra a témára. Őszinte vallomások egy nagy, de múlófélben levő (vagy egészen elmúlt) érzelméről. Elégikus hang, dallamos, rímelő sorok, gazdag képanyag. Röviden így lehetne összefoglalni Nagyálmos Ildikó nemrég megjelent kötetének lényegét, melynek anyaga a szerző tehetségét, ihletettséget bizonyítja.

Az ízléses kiállítású könyv illusztrációit Xantus Géza készítette.

Erdélyi Toll – szerveknek

Ráduly János

Szekely népmesék a Kis-Küküllő mentéről

A csitkótozás

Vót éccer, hol nem vót, de vót éccer égy falu. A falu széjin égy kicsi házban lakatt a cigány a feleségivel s öt kicsi gyermekivel. A cigány minden nap járt ki a faluba ennivalóér. Éccer nagy gondolkozva ment az úton, há találkozott égy ökrösszekérrel. A szekéren égy öregember vót, hátul a szekér dereka meg vót rakva tökkel. A cigány még nem üsmerte a tököt. Mikor meglátta a sok tököt, eltátotta a száját, s hamar elkiáltotta magát:

— Na, hát e mi, bátyja?

— E biza tök, te cigány!

— Hát a mire jó?

— Kicsi csitkó lesz belőle, ha kikőtik.

— Há nem ad el belőlek?

— Én biza adnék el jó pénzér, mer tudod, te cigány, manapság a csitkó drága.

A cigány örömmel futatt haza, nem szólt semmit a feleséginek, összeszedte a pénzt, s megvette a tököt.

— Osztán magyarázza el, hogy kell kikőteni?

— Jó, elmondom, de jól figyeld meg. Menj haza, feleségedet ülted réa, s ne hagyj, hogy a gyermekek közél menjenek, nehogy eltörjék.

A cigány fogta a tököt, s elindult hazafelé nagy bódogon. Ment vigyázva, nehogy eltörjék a tök. Otthon réaszólt a feleségire: